

Richtlijn Arbeid en Ziekte in de justitiële inrichting

Inleiding

Huisartsen die werkzaam zijn in een justitiële instelling kunnen geconfronteerd worden met ziekmelding van gedetineerden. De ziekmelding betreft hier de “arbeid” uit het weekprogramma en het dilemma is : wie “terecht ziek” is mag de arbeidsuren buiten de cel doorbrengen en krijgt hiervoor doorbetaald, maar wie “onterecht ziek” is en dus arbeid weigert, wordt ingesloten in zijn cel als de medegevangenen aan de arbeid gaan en krijgt niet doorbetaald. Aan de medische dienst wordt gevraagd om hier een oordeel over te vellen. Huisartsen voelen dat dat strijdig is met de afspraken dat zij niet over arbeidsgeschiktheid gaan.

Deze richtlijn beoogt duidelijkheid te geven hoe moet worden omgegaan met ziekmeldingen van gedetineerden binnen een justitiële inrichting.

Opmerkingen, aanvullingen en andere bijdragen ? Richtlijncommissie : richtlijnen@medtzorg.nl

Arbeid binnen de justitiële instelling

Arbeid binnen de PI is niet te vergelijken met werkzaamheden in de buitenwereld. De activiteiten in een PI zijn over het algemeen licht van aard en beperkt tot gemiddeld 20 uur per week. Een persoon die in de vrije wereld “arbeidsongeschikt” is, kan heel goed wél in staat zijn om deel te nemen aan het arbeidsprogramma van de PI, zeker als er lichte en aangepaste vormen van werk worden aangeboden. Een WIA-uitkering buiten de gevangenis zegt dus niks over de geschiktheid om mee te doen met het arbeidsprogramma.

De term “arbeid” is ongelukkig gekozen. Het is aan de arts en verpleegkundige dit om te buigen naar een positieve benadering van de activiteiten. Ze dienen als afleiding, waardoor dagen “sneller” gaan. De term dagbesteding doet meer waarde toebrengen aan de activiteiten die worden verricht.

Arbeid is een belangrijk onderdeel van het dagprogramma van de gedetineerde : het geeft dagritme en structuur, en draagt bij aan re-integratie van de betrokkene in de samenleving. Een actieve dagbesteding zorgt dat mensen op een goede manier moe worden en beter slapen in de nacht. Meedoen aan het arbeidsprogramma is dus over het algemeen in het belang van de gedetineerde en de Penitentiaire Beginselenwet bepaalt niet alleen dat gedetineerden moeten deelnemen, maar ook dat ze récht hebben op arbeid tijdens hun detentie.

Voor gedetineerden die zijn veroordeeld voor een delict is deelname aan arbeid verplicht. Deze verplichting geldt niet voor TBS'ers, minderjarigen en levenslang gestraften. Ook mensen die in een Huis van Bewaring zitten (nog niet veroordeeld) zijn niet verplicht om arbeid te verrichten. Het argument is hier dat iedere ‘afgestrafte’ (TBS is behandeling, geen straf) die kans heeft om terug te keren in de maatschappij, arbeid moet verrichten uit oogpunt van resocialisatie. Omdat er een duidelijk belang voor de gedetineerde is, wordt deze vorm van

dagbesteding niet gezien als 'dwangarbeid' in het licht van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM)

De ziekmelding

Als een gedetineerde ziek is en zich niet in staat voelt om deel te nemen aan de arbeid, zal hij dit melden bij het afdelingspersoneel en wordt de medische dienst op de hoogte gesteld. Er zal dan beoordeeld moeten worden of deze ziekmelding terecht is, en hoe snel het herstel verwacht wordt. Een gedetineerde die als "niet ziek" wordt beoordeeld, zal vervolgens toch aan de arbeid moeten deelnemen – doet hij dit niet kan er een disciplinaire straf volgen. Vaak komt het neer op insluiten-in-de-eigen-cel voor de duur van de arbeid. In een gemiddelde week zit de gedetineerde dan 20 uur méér per week achter de deur dan nodig is, en ontbreekt het hem aan dagbesteding. Ook hieruit blijkt weer dat deelname aan arbeid over het algemeen in het belang van betrokkene is !

Verpleegkundige of huisarts ?

Jurisprudentie heeft uitgewezen dat beoordeling van ziekte door een verpleegkundige niet rechtsgeldig is. Verpleegkundigen mogen het voorwerk doen, maar de beoordeling moet door de inrichtingsarts verricht worden.

Arbeidsongeschiktheid beoordelen ?

Arbeidsongeschiktheid voor het programma van de PI is altijd van tijdelijke aard en wordt bij overplaatsing naar een andere PI, of een nieuwe detentie altijd opnieuw beoordeeld. Ook arbeidsgeschiktheid in de vrije wereld zegt niks over de mogelijkheden om arbeid te verrichten in de PI. De arts maakt een zelfstandige afweging, en houdt rekening met het feit dat arbeid in een PI een heel ander karakter en een andere functie (dagritme en re-integratie, verbeteren van slaap) heeft dan werkzaamheden in de vrije maatschappij.

Standpunt medTzorg

Contractueel is met PI's afgesproken dat de huisartsen ook de ziekmeldingen van de gedetineerden beoordelen. De huisarts is dus verplicht om daar medewerking aan te verlenen. Een ziekmelding is altijd voor een beperkte tijd – er worden nooit langdurige of levenslange arbeidsongeschiktheidsverklaringen afgegeven. Na een ziekmelding wordt een termijn voor evaluatie afgesproken, waarna gekeken wordt of betrokkene weer arbeidsgeschikt is. Hiermee voorkom je valse verwachtingen en oneindig durende arbeidsongeschiktheid.

De huisarts stelt tijdens het consult vast of de gedetineerde op basis van lichamelijk onderzoek en gepresenteerde klachten wel of niet kan werken. Als de detineerde niet kan werken schrijft de arts bedrust voor of aangepast werk zolang de aandoening duurt. Niet deelnemen aan dagbesteding of arbeid is dus van zeer tijdelijke aard. medTzorg wil dat de huisartsen het medisch beleid zo voeren dat de gedetineerden maximaal deelnemen aan de dagbesteding waaronder dus ook arbeid. Richt je op wat wél kan en geef weer welke werkzaamheden iemand binnen zijn beperkingen wel kan verrichten.

Het zich uitspreken door de huisarts voor een lange periode of permanent, is niet mogelijk. De huisarts is daartoe niet opgeleid en ook niet bekwaam en kan daar tuchtrechtelijk op worden

aangesproken. Beoordelingen over langdurige of permanente arbeidsongeschiktheid is voorbehouden aan artsen met verzekeringsgeneeskundige competenties.

Een gedetineerde kan eventueel in beklag gaan bij de RSJ (Raad voor Strafrechttoepassing en Jeugdzorg) als hij het oneens is met het beleid van medische dienst en directie.

Werkwijze ziekmeldingen in de justitiële inrichting

Aandachtspunten :

- Arbeidsongeschikt buiten ≠ arbeidsongeschikt binnen PI !
- Bij elke verhuizing tussen PI's arbeidsgeschiktheid opnieuw beoordelen

- Bij nieuwe detentie arbeidsgeschiktheid opnieuw beoordelen
- Arbeidsongeschiktheid wordt alleen voor een beperkte termijn afgegeven

Bronnen

<https://www.commissievantoezicht.nl/dossiers/arbeid/achtergrondartikel-arbeid/>

<https://www.dji.nl/justitiabelen/volwassenen-in-detentie/zorg-en-begeleiding/arbeid/index.aspx>